

TRO OG LIV → HJEM, EKTESKAP OG FAMILIE

A.O.Halås 2013 (www.nri-imf.no)

Det 4. bud «Du skal hedre din far og din mor så det går deg godt og du får leve lenge i landet»

Det er: Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke setter oss opp imot våre foreldre eller andre som Gud har satt over oss, men viser dem ære, elsker og lyder dem (Luthers lille katekisme)

Det 6. bud: «Du skal ikke bryte ekteskapet» eller «Du skal ikke drive hor»

Det er: Vi skal frykte og elske Gud så lever et rent liv i tanker, ord og gjerninger. Ektefolk skal elske og ære hverandre (Luthers lille katekisme)

1) INNLEDNING

Det 4. og 6. bud setter rammer og beskyttelse rundt familien, ekteskapet, seksualiteten og hjemmet. Det 4. bud er ellers det eneste av de 10 bud som har et konkret løfte om ”belønning” hvis det holdes.

Familien, ekteskapet og hjemmet er Guds ide, og han har ikke gitt mennesket andre og bedre alternativ som samfunnets sentrum. Bibelen bruker ofte bilder fra familielivet for å skildre forholdet mellom Gud og hans forsamling/menighet i verden. *Ef 5,31 Salme 103,3 (far) Jes 49,15 (mor)*

2) EKTESKAPET

a) En skaperordning – innstiftet av Gud selv

Ekteskapet ble innstiftet av Gud under selve skapelsen. Det er derfor en skaperordning – noe som skal stå fast så lenge verden eksisterer. Skifte mellom dag og natt, planetenes baner i universet, 6 dager arbeid/1 dag hvile er skaperordninger. Det er noe Gud har bestemt skal være slik gjennom hele verdenshistorien. Derfor kalles ekteskapet Guds pakt (*1 Mos 2,24 Matt 19,5 Ord.sp. 2,16*)

IM 2:18-25 Så sa Gud Herren: Det er ikke godt for mennesket å være alene. Jeg vil gjøre ham en medhjelp som er hans like.Da lot Gud Herren en dyp søvn komme over mennesket, og mens han sov, tok han et av hans ribben og fylte igjen med kjøtt. Og Gud Herren bygde av det ribben han hadde tatt av mannen, en kvinne, og førte henne til mannen. Da sa mannen: Denne gang er det ben av mine ben og kjøtt av mitt kjøtt. Hun skal kalles manninne, for av mannen er hun tatt. Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og bli hos sin hustru, og de skal være ett kjød...*

Jesus bekrefter ekteskapets særstilling i verdenshistorien og i Guds tanke i sin undervisning *Matt 19, 3-6*

b) Ekteskapets to grunnpillarer

Den **“personlige pakten”** som inngås frivillig (tvangsekteskap er ikke gyldig ekteskap) mellom to mennesker som er glade i hverandre får en **“offentlig stadfestelse”** ved at staten/myndighetene godkjenner ekteskapet. Både den personlige og offentlige delen må være med for at ekteskapet skal bli gyldig i Guds øyne.

Det greske ordet for ekteskap er det samme som for bryllup. I Bibelsk tid betød dette at mannen flyttet ut av barndomshjemmet og stiftet sitt eget hjem. Dette var en offentlig sak, og det ble inngått med mange tradisjonelle formaliteter og store festligheter.

c) Ekteskapet er monogamt og hetrofilit

Gud skapte mennesket til mann og kvinne *1. Mos 1, 22-23 (mann og manninne – hebraisk isj og isja)*. Ekteskapet er slik hetrofilit. Selv om polygami (flerkoneri) forekommer en periode i GT er ikke dette etter Guds vilje, og Jesus bekrefter for oss at ekteskapet er monogamt (de to – jfr. *Matt 19,5*).

d) Ekteskapet er et bilde på forholdet mellom Kristus og hans menighet

Ef 5:31 Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett kjød. Denne hemmeligheten er stor – jeg taler her om Kristus og menigheten. (Jfr. Ef 5, 22-33)

Dette legger et enormt alvor inn over ekteskapet, det er en kopi av forholdet mellom Jesus og hans barn og skal avspeile dette. Ekteskapet er en sak mellom ektefellene men også mellom ektefellene og det offentlige samfunnet og det er en sak mellom ektefellene og Gud.

3) EKTESKAPETS FORMÅL OG UKRENKELIGHET

a) Forplantning

Ekteskapets fremste formål er å føre slekten videre. Ekteskapet er den arena Gud har skapt for seksuelt samliv. Gud vil at ektefeller skal ha et rikt og godt seksualliv og at de skal få barn.

IM 1:27 Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden.....

I det gamle Israel ble det sett på som en stor velsignelse fra Gud å få mange barn, og barnløshet var derfor spesielt vanskelig (1. Sam 1,1 1. Mos 30,1 1. Mos 16,1 Lukas 1,7). Samtidig er ikke sex absolutt nødvendig for et ekteskap. Sykdom, ulykker, adskillelse m.m. kan gjøre det umulig med et normalt seksualliv, men det gir ingen grunn til å gi opp ekteskapet eller kjærligheten.

b) Til gjensidig støtte og hjelp

Ekteskapet er langt mer enn å produsere barn, det er fra Guds side ment å være til gjensidig støtte og hjelp for de to. De skal leve sammen i et “livsberikende kjærlighets og kompletteringsforhold” (Ill. Bibelleksikon). Derfor er seksuallivet langt mer enn å lage barn, det skal være til stor og gjensidig glede for ektefellene.

IM 2:18 Forkynneren 4:9-12 Ord 5:18

c) Bevare renhet og unngå hor

Bibelen taler ærlig om menneskets kjønnsdrift, og lærer oss at den er en gave gitt av Gud. Han har gitt oss ekteskapet for at vi skal ha et sted å leve ut denne driften, som for mange er svært sterk.

d) Ukrenkelig

Ekteskapet er ukrenkelig og skal ikke brytes. Det er å vanhellige Guds navn (Amos 2,7b).

Matt 19:6 Så er de ikke lenger to, men ett kjød. Derfor, det som Gud har sammenføyd, det skal et menneske ikke skille.

“Når vi tenker på at ekteskapet er en så hellig innstiftelse av Gud ved selve skapelsen, da kan vi forstå hvor viktig det 6. bud er. Da skjønner vi hva det er for et forferdelig overgrep mot Guds majestetstrett å bryte ekteskapet. Den som bryter ekteskapet, han rokker og forstyrrer det helligste og viktigste forhold på jorden, han river over de helligste bånd som Gud selv har knyttet. Han skjender det reneste og ømmeste forhold mellom mennesker og griper som en niding og forbryter inn i Guds ordning. Han forvandler lykke til ulykke, velsignelse til forbannelse» C.O. Rosenius

e) Utroskap

Ekteskapet kan brytes med ytre handling. I fortellingen om David og Batseba ser vi at utroskap alltid fører til løgn, noen ganger også til andre ting. (2. Sam 11, 1 f.f). Men det kan også brytes i tanken (bare se men ikke røre) - dette er en vanlig form for utroskap og blir derfor sjelden oppdaget.

Matt 5:27 Dere har hørt det er sagt: Du skal ikke drive hor! Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede drevet hor med henne i sitt hjerte.

Slik er Guds standard og den skal vi ta på dypt alvor. De skjulte blikk og hemmelige tanker er hor i Guds øyne, og gjør at vi er skyldige til fortapelse. Likevel vil det i en syndig verden være bedre at det blir med tanken (det minste av to onder). Men ovenfor Gud er synden like stor.

4) ANDRE SAMLIVSFORMER SOM ER VANLIG I NORGE I DAG

Ut fra den bibelske definisjonen av ekteskapet er **samboerskap** en samlivsform som ikke kommer inn under de krav Guds ord stiller til samliv mellom mann og kvinne. Det gjelder selv om det er et langt og forpliktende samliv, så mangler de rammer Bibelen krever (blant annet den offentlige vigsel). Mennesker som velger å leve som samboere velger å leve i strid med Guds ord. Om de dermed også faller utenfor den kristne kirke overlater vi til Gud å avgjøre.

Det hviler et stort ansvar på den kristne kirke å undervise hva Bibelen faktisk lærer om samliv og seksualliv. Mange i Norge i dag er helt ukjent for dette, og kan bli samboere i «god tro».

Homofilt samliv er i Bibelen tydelig definert som en samlivsform om både er imot Guds vilje og som setter mennesker utenfor Guds rike. Men det er særlig viktig at kristne mennesker møter homofile med respekt og kjærlighet.

For mange foreldre er det smertefullt når egne barn velger å bli samboer eller inngår homofilt samliv. Da er det viktig å fortsatt være gode foreldre, ha nære bånd til sine barn, men det trenger ikke være det samme som at man går bort fra hva som står i Bibelen om disse tingene.

5) Å VÆRE SINGEL/ALENE

Ikke alle blir gift. Noe lever alene (enslig/singel) enten fordi de har valgt det, eller fordi det «ble slik livet ble». Selv om Bibelen taler om ekteskapet som en grunnstein i samfunnet, betyr ikke det at Bibelen setter ekteskap høyere enn å leve alene.

Bibelen lærer oss at de som lever alene har fått en særlig utrustning av Gud til å være alene. Samtidig kan det være vanskelig for noen og ikke finne/ha en ektefelle. Noen blir også sosialt “diskriminert” også i kristne kretser, da det dessverre er en tendens til at par inviterer par men ikke enslige. Det må ikke forekomme. Noen enslige opplever at de får frigitt ekstra tid til oppgaver for Guds rike, og i forfølgelsestider kan man slippe den byrde det er å ha ektefelle/barn å ta hensyn til.

1 Kor7,26-28 Jeg mener da dette: På grunn av den nød tid vi lever i, er det godt for et menneske å leve ugift.

6) FORHOLDET MELLOM EKTEFELLENE

Det er et stort og hellig løfte som avlegges når man gifter seg. Ansikt til ansikt, med vitner tilstede (og ovenfor både Gud og samfunnet) lover man å elske, ære og være trofast til døden skille en fra hverandre.

En viktig del av det å være gift er ganske enkelt å være mann/kvinne nok til å holde det løftet man har avlagt. Vi understreker noen viktige ting ved ekteskapsløftet.

a) **Seksuelt trofast**

Dette er grunnlaget for ethvert lykkelig ekteskap, og det krever vilje til alltid å velge sin egen ektefelle foran de andre.

b) **Ett – en samtidig to**

Selv om de to som gifter seg blir ett, så skal de likevel være to selvstendige individer. De skal ha hver sine tanker og meninger og kunne stå for ulike synspunkt. Gjensidig kommunikasjon er viktig, samtidig som hver enkelt må kunne ta selvstendige avgjørelser.

“Vel skal mann og kvinne være ett, men samtidig skal det være avstand. Hver av dem skal være det de fra Skaperens hånd var bestemt til. Den ene skal ikke være et ekko av den andre..... Det finnes ektefolk som ikke tør å ta standpunkt til en sak før de har spurt ektefellen hva de skal mene. Da har man gått fra seg noe av sitt menneskeverd”
Fredrik Wisløff i boka De ti bud

c) **“Felles utenrikspolitikk”**

Det er mange som ønsker å komme mellom et ektepar. Det kan være foreldre, svigerforeldre, barn, venner, arbeid o.s.v. Det er viktig å huske at «de to skal være ett». Nå er det dere to mot resten av verden (rett forstått). Dette betyr

ikke at man utad alltid må mene det samme eller stemme på samme politiske parti m.m. Men i en del viktige spørsmål må det være felles politikk, f.eks. i barneoppdragelsen.

d) Tal vel om hverandre

Når man lover å ÆRE sin ektefelle skal man **alltid** tale vel om den andre. Det verste som finnes er ektefolk som klager og baksnakker ektefellen sin ovenfor venner, foreldre o.s.v.

Det er et grovt ekteskapsbrudd, for du vanærer ektefellen din. Uansett hvor irritert du er på den andre, så skal du IKKE snakke med andre om dette (unntaket kan være en sjelesørger med taushetsplikt).

e) Vær forberedt på at ting endres

Ting forandrer seg, ingen er den sammen når de er 70 som når de var 20. Å elske og ære betyr at man bevisst arbeider med sine tanker for å lære å elske den andre når han eller hun forandres i årenes løp.

“Når du ser en annen kvinne som kanskje er vakrere enn din egen så skal du tenke: Om hun er den vakreste i verden så har jeg likevel hjemme en meget kosteligere skatt i min egen ektefelle. For henne har Gud gitt meg og han har prydet henne fremfor alle andre..... Henne har Gud gitt meg og jeg vet at det behager Gud og alle hans engler om jeg holder meg til henne i kjærlighet og troskap” C.O. Roseinus

f) Kvinnen skal hjelpe mannen

Gud skapte kvinnen for at hun skulle hjelpe mannen. De fleste menn er nokså hjelpeløse uten en kvinne ved sin side.

1 Mos2,18 Så sa Gud Herren: Det er ikke godt for mennesket å være alene. Jeg vil gjøre ham en medhjelp som er hans like.

“Hustruen er gitt mannen som en medhjelp, så hun kan bære byrdene med ham. Hvis han ikke hadde noe byrder, feil og skrøpeligheter så hadde du jo ingen hjelp å gi ham” Rosenius

g) Mannen skal elske kvinnen med Kristus som forbilde

Ef 5:25 Dere menn: Elsk deres hustruer, likesom også Kristus elsket menigheten og gav seg selv for den

Ef 5:28-31 Slik skylder også mennene å elske sine hustruer som sine egne legemer. Den som elsker sin hustru, elsker seg selv. Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød, men han nærer og varmer det, slik også Kristus gjør med menigheten. For vi er lemmer på hans legeme. Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett kjød.

En ektemann SKAL behandle sin kone slik som Jesus behandler sine barn. Ikke bare av og til men alltid. Din kone skal hver kveld kunne legge seg og vite, føle og oppleve at hun er verdens lykkeligste kvinne, og at ingen har en mann som elsker kona si så høyt som henne. Da først begynner du som ektemann å nærme deg å ÆRE kona di. Gi henne blomster, ta oppvasken, send henne romantiske SMS, vær oppfinnsom hver dag for at hun skal føle seg elsket og ÆRET.

“Sett deg inn i din ektefelles følelser og bekymringer og gjør alt du kan for å trøste og hjelpe ham eller henne. Slike små ting er ofte som oljedråper på den svake ilden. Og den som ikke vil gi akt på slike ting kan takke seg selv om han har en kald, død og sørgmodig ektefelle og et dystert og gledesløst hus” C.O. Roseinus

h) Kappes om å hedre hverandre

“Ingen ting kan ødelegge et ekteskap mer enn at hver ser bare på sine rettigheter og ikke på sine plikter” C.O.Rosenius

I et ekteskap hvor begge har fullt fokus på å gjøre den andre lykkelig, hver dag, hver time, hvert minutt. Der begge tar sitt ekteskapsløfte på alvor gjennom hardt arbeid over lang, lang tid, der blir et ekteskap virkelig lykkelig.

Rom12,10 Vær varmhjertet mot hverandre i broderkjærlighet! Kappes om å hedre hverandre!

7) FORHOLDET MELLOM FORELDRE/SVIGERFORELDRE – BARN/SVIGERBARN

1 Mos2,24 Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett.

Dette ble beordret av Gud i en tid da storfamilien var det vanlig. Mange generasjoner bodde sammen i store teltleire. Så mannen ville svært sjelden flytte bort fra sine foreldre, det var vanligvis kona som flyttet til mannen. Men Guds ordre var at mannen (gutten) nå skulle bryte båndene til mor og far og knytte nye bånd til kona. Det betydde at nå var kona den nærmeste for han, ikke foreldrene.

Bibelen taler om foreldrenes forholdt til sine barn og deres barneoppdragelse:

Ef 6:4 Og dere fedre: Vekk ikke sinne hos barna deres, men oppdra dem med Herrens tukt og formaning. Kol 3,21

En kristen far forteller barna sine at han elsker dem, og han ber om tilgivelse når han har gjort noe feil. Han bruker tid sammen med dem og anstrenger seg til det ytterste for å være far med Gud Fader selv om sitt forbilde og ideal. Han viser omsorg og han setter grenser.

”Kjærlighet oppfinnsom gjør” Sangboka 719

”Eg har ei tenesta stor for Gud, og heimen den er mi kyrkje” Sangboka 491

”Som den djupe fjord kan greia, spegla himlen høg og blå, skal ein kvardagskristen spreia, festglans kring det kvardagsgrå” Sangboka 529

Når dine barn gifter seg så er ikke lenger du som mor/far den viktigste og nærmeste personen i ditt barns liv. Det er ektefellen, og senere kommer også barna (dine barnebarn) inn som «viktigere» enn mor/far.

Legg merke til at dette er et klart påbud fra Gud selv. Svigerforeldre og foreldre som blander seg inn i barnas liv etter at de har blitt voksne og stiftet egen familie bryter med Guds ord og Guds ord – og bryter seg inn i sine barnas ekteskap og synder slik mot det 6. bud.

Det betyr ikke at foreldre og svigerforeldre ikke skal ha omsorg og stille opp for sine barn/svigerbarn/barnebarn. Tvert imot, de skal stille mye opp – men alltid på «barnas» premisser. Og alltid med vissheten at nå er man ikke den nærmeste i sine barns liv, de har nå fått egen familie – slik Gud ville det.

➔ allerede ved skapelsen ga Gud bud for å spare unge ektepar for plagsomme svigerforeldre!

Når to mennesker får et barn fra Gud og blir foreldre er dette den største velsignelse man kan oppleve. Gud har gitt foreldrene våre i oppdrag å avspeile Gud selv ovenfor barna sine.

”Gud har skjult sin majestet i mor og far” Luther

Det Bibelen sier om forholdet foreldre/barn må tas på dypt alvor. Foreldrenes rolle vil selvsagt endre seg, det er stor forskjell på å ha en sønn på 5 år og en på 50 år. Men foreldrene har hele sitt liv en spesiell rolle mot sine barn. Denne rollen er gitt av Gud selv og enhver skal stå til regnskap for Gud for måten man utførte sitt foreldre kall på.

”Dette fars- og morskallet har Gud prist framfor alle andre kall og stender som er under ham. Han har nemlig ikke bare befalt at en skal elske foreldrene sine, men også hedre dem. Mot brødre, søstre og andre medmennesker i sin alminnelighet befaler han ikke noe høyere enn at en skal elske dem. Han setter altså far og mor i en særklasse framfor alle andre personer på jorden og stiller dem ved siden av seg selv. Å hedre er nemlig noe meget høyere enn å elske. For det å hedre omfatter ikke bare kjærlighet, men også en lydighet, ydmykhet og ærbødighet, som mot en skjult majestet. (Luthers store katekisme – forklaring til det 4. bud)

Det er verdt å merke seg at det eneste vi vet om Jesus i hans barndom var at han var lydige mot sine foreldre (*Luk 2,51 Så ble han med hjem til Nasaret og var lydige mot dem...*).

Dessverre er det svært mange foreldre som overhodet ikke lever opp til det hellige foreldre kall Gud har gitt de. I vår tid er det ofte langt mellom hjem hvor mor og far lever sammen i et livslangt trofast ekteskap. Mange barn opplever samlivsbrudd og uoversiktlige familierelasjoner. Svært mange barn opplever også at både mor/far, familie og samfunnet svikter de slik at de opplever både misbruk, forsømmelse o.s.v. For mange barn er mor og far personer som ikke forbindes med trygghet og omsorg. Hvordan kan vi da frimodig løfte frem det 4. bud som aktuelt og Guds gode vilje også for mennesker i vår tid?

Å hedre mor og far er ikke det samme som å adlyde og godta alt de gjør og står for. Noen ganger må barna (små eller store) trosse sine foreldre uten at man dermed bryter det 4. bud. For eksempel:

- når foreldrene krever at barna fornektet sin kristne tro så skal de ikke adlydes.
Luk 14,26
- når foreldrene misbruker og skader barna sine (alkoholisme, seksuelt misbruk, psykisk misbruk m.m) kan det være nødvendig for andre å fjerne barna fra mor og far
- når foreldre vil tvinge sine barn til å gifte seg (tvangsekteskap)
- når foreldrene ikke kan akseptere at barna har blitt voksne og fått sine egne hjem men stadig legger seg opp i hva barn og svigerbarn gjør

Å hedre mor og far betyr at man med Guds hjelp tilgir feilende foreldre, bærer over med dem, har tålmodighet med dem og respekterer dem, selv om man må trosse deres vilje og noen ganger snakke de til rette. Barna skal gjennom hele livet søke å la åndens frukter prege sitt forhold til foreldrene (kjærlighet, langmodighet, tålmodighet, o.s.v.). Særlig viktig er dette når man har ”dårlige foreldre” som ikke fyller sitt gudgitte foreldrekall (*jfr. Gal 5, 22 Ef.4,2 Kol 3,13 m.fl.*)

Kol 3,20 Dere barn, vær lydige mot foreldrene deres i alt, det er Herrens gode vilje.

Ær din far i gjerning og ord, for at velsignelse fra ham må komme over deg. Mitt barn! Hjelp din far i hans alderdom, og gjør ham ikke sorg mens han lever! Siraks bok kap 3

8) FOR AT DET SKAL GÅ DEG GODT

”For at det skal gå deg godt og du skal få leve lenge i landet Herren din Gud har gitt deg”.

Det fjerde bud har et konkret løfte om ”jordisk” lykke for den som holder det. Dette betyr ikke at alle som dør tidlig har hatt et dårlig forhold til sine foreldre, livets lengde er bestemt i Guds evige råd som vi ikke har innsyn i. Men for den som lever i et godt forhold til sine foreldre og barn vil livet bli godt. Gode familierelasjoner er en velsignelse for alle mennesker, mens dårlige familieforhold gjør livet vanskelig for veldig mange mennesker.

Samtidig er det en forbindelse mellom hvordan vi behandler våre foreldre og hvordan livet vårt blir, en forbindelse vi ikke alltid forstår eller har innsyn i. Litt av det ser vi i fortellingen om Jakob som lurte både sin far og sin bror men likevel ble gammel. Men hans alderdom ble preget av mye vondt - noen mener det hadde sin grunn i det han i sin tid gjorde mot sin far (*Jfr. 1. Mos 25 og 27 og 1. Mos 37*)